

CITY-GLOBE 2015

XXI. Országos Urbanisztikai Konferencia

Köszöntés

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Köszöntöm mindnyájukat a Magyar Urbanisztikai Társaság nevében, kiváltképp köszöntem vendégeinket, az ECTP vezetésének hazánkba látogató tagjait, előadóinkat, moderátorainkat. Az előbb említettek szerepe kiemelkedő e napon, de nem lebecsülendő a többieké sem, az egyszerű részvevőé, a hallgatóságé: hiszen figyelmük nélkül az előadók nehezebben és kevesebbet tudnak átadni tudásukból, tapasztalataikból.

A MUT-ról

Bevezetőként engedjenek meg néhány szót magáról a konferencia szervezőjéről, a Magyar Urbanisztikai Társaságról. Vendégeinken kívül remélhetőleg a magyar hallgatóságnak is sikerül néhány értékes információval szolgálni. Az 1966-ban létrejött Társaságnak, amelynek alapító atyái tizenegy szakmát képviseltek, jelenleg mintegy 300 tagja van (ebből a fele nyugdíjas), a támogató tagok – cégek – száma 20, és 60 önkormányzatot is tagjaink között tudhatunk. Örömünkre szolgál, hogy egyik tagozatunkat, a Fialat Urbanisták Tagozatát 70 ifjú szakember alkotja.

A sokszínűséget, az interdiszciplináris jelleget sikerült máig megőriznünk, hiszen pl. az elnökségben is több szakma képviselőjét megtaláljuk: a geográfus, a tájépítész, az építész és a hazánkban viszonylag friss településmérnök.

Több szervezettel törekszünk együttműködésre, ezt mutatja többek között az a tény, hogy elnökségi üléseink állandó részvevője az Építész Kamara és a mérnök Kamara delegáltja is. Más civil szervezetekkel is együttműködési megállapodást kötöttünk az elmúlt években, s egy fontos, országos ügyben öt szervezet adott ki közös állásfoglalást.

A konferencia témájáról

Ha nézzük a televízió, hallgatjuk a rádió adásait, vagy az újságokban és a világhálón tájékozódunk a világ híreiről, akkor emberi és természeti katasztrófák sorozatáról értesülünk, drámai helyzetek zúdulnak ránk. Ezek fulladnak a Földközi-tengerbe, milliók hagyják el otthonukat, hazájukat Szíriából, Libanonból, Koszovóból és számos más részéről a világnak, Afrika számos területén pusztít az Ebola-járvány, az AIDS szedi áldozatait, sok millió ember alultáplált, gyermekek milliói éheznek, s idő előtt

halnak meg az egészséges ivóvíz hiányától. Tudom, hogy „egy kidőlő fa nagyobb zajt csap, mint egy egész növekvő őserdő” – mondja a brazil közmondás, azaz sokak szerint a baj az „igazi” hír. Ha közelítünk konferenciánk témájához, akkor világszerte tapasztaljuk a gigantikus városok és város-együttesek mérhetetlen növekedését és a vidéki területek elnéptelenedését. Mondhatják persze, hogy éppen egy magyar tudós, Barabási Albert-László mutatta ki munkatársaival, hogy mind a természeti, mind a társadalmi hálózatoknak alapvető sajátossága, hogy egyes pontjai nagyon kiemelkednek a többi közül.¹ Mégis elgondolkodtató, hogy fejlett/fejlődő világunkban hazánk lakossága 1980 óta fogy, hogy majd’ egy millióval vagyunk kevesebben (azaz 9%-kal), s a 9,8 millió lakos közül félmillió külföldön keresi a boldogulását (más olvasatban szerzi a tapasztalatát). Ez a közel másfélmillió ember nagyon hiányzik itthon minden tekintetben. Azt is látnunk kell, hogy hazánkban falvak néptelenednek el, s például tavaly annyi lakás épült az országban, ami 600 év alatti lakáscsere-állományváltást tesz lehetővé.

Előadónk is érinteni fogják, a rövid összefoglalókból tudható, hogy a fejlett világban is gondot okoz a települések mérhetetlen szétterülése. Paulhans Peters: A város az emberért c., 1973-ban megjelent könyvében arról ír, hogy városellenes eszmék terjedtek el, s „a várost az emberhez kell igazítani, s ezzel nem várhatunk”. S másutt: „Feltétlenül korlátok közé kell szorítani a telekárat, a kihasználás mértékét, a laksűrűséget, hogy emberi léptékűvé váljék a gazdaságosan felépíthető város. amíg azonban egy kormányzat nem látja be ennek szükségességét, bátorsága sem lesz hozzá, hogy megtegye ezeket a bizonyára népszerűtlen intézkedéseket.”² Hozzá teszem, hogy egyaránt rossznak találja a túlzott sűrűséget és a pazarló ritkaságot. Tapasztalhatunk-e az elmúlt évtizedekben e téren bármiféle lényegi változást?

Könyvének³ ‘A megalopolisz mítosza’ című fejezetében Mumford ezeket a visszataszító konglomerátumokat a *kényszerpályára került növekedés* produktumaiként értelmezi, s ezt a növekedést olyan egyirányú és minden kitérés lehetőség híján lévő utcához hasonlítja (írta egy tanulmányában Kunszt György)⁴, amelyben – ráadásul – ‘társadalmunk gépkocsijának vezetője’ egyes-egyedül a sebesség növelésére képes, fékezésre nem, a katasztrófa egyre elkerülhetetlenebbnek látszik. Csak a növekvő, a versenytársakat leköröző, majd

¹ Barabási Albert-László: Behálózva, Magyar Könyvklub, Budapest, 2003.

² Paulhans Peters: A város az emberért – Védőbeszéd a városi élet mellett, Corvina Kiadó, Budapest, 1978.

³ Mumford, Lewis: A város a történelemben /Létrejötté, változásai és jövőjének kilátásai. Gondolat, Budapest, 1985. A mű eredeti címe: The City in History, megjelent 1961-ben.

⁴ Kunszt György: Értékválság az építészetben /és a modern szakralitás/, válogatott írások 1962-2003, TERC Szakkönyvkiadó, Budapest, 2003. (258-259. lap)

előbb-utóbb megsemmisítő, vagy magába olvasztó vállalat maradhat életben, s az óriássá válásnak ez a diktátuma a városokra is érvényes lett: 'Az látszott a várossal szemben támasztott végső követelménynek, hogy az övé legyen a legnagyobb múzeum, a legnagyobb egyetem, a legnagyobb kórház, a legnagyobb bevásárlóközpont, a legnagyobb bank, a legnagyobb pénzügyi egyesülés" – sorolta példáit Mumford 1961-ben. Ha ma a világra nézünk – 821 méter magas torony, „ikonikus épületek”, soha nem létezett nagyságú presztízsberruházások, ... - vajon mit válaszolhatunk Mumfordnak, s magunknak?

Az előadásokban visszatérő lényegi elem a működési hatékonyság és a versengés erősödése. Felfigyeltünk-e arra, hogy John Nash 1994-ben azért kapta a Nobel-díjat, mert bebizonyította – másokkal együtt -, hogy a társadalmi élet számos területén kifejezetten káros a verseny.⁵

Befejezésül

Talán most azt gondolják, hogy egy megfáradt ember áll itt önök előtt, aki ebből fakadó borúlátását öntötte Tisztelt Hallgatóságára. Lehet, hogy van is benne valami igazság. De inkább azt mondanám, hogy az évtizedekkel ezelőtt megfogalmazott gondok megoldására még ma is keressük a választ, válaszokat; s nem gondolhatjuk egy percre sem, hogy 'séta-galopp' lesz ezek megtalálása, az előttünk álló társadalmi, városi problémák csak kismértékű csökkentése is. Ehhez a rögzös úton tehet jelen konferenciánk egy kis lépést. Vallom, hogy egyetlen szlogen (most éppen smart-city, korábban egészséges város, biztonságos város, igazságos város, zöld fő/város, kulturális fő/város, rugalmas város), szólam sem képes egyedül javítani, s a sokszereplős játékban – a városok fejlesztésében - egyik szakterület se lépheti túl saját határát, s nem nélkülözheti a többiek segítségét.

Ehhez kívánok nagyon jó, eredményes munkát, egymásra figyelmet, közös gondolkodást ezekben a napokban és a következő években!

Budapest, 2015. április 24.

Körmendy Imre

⁵ Bemutatta és számára az ismertséget elhozta az Egy csodálatos elme c. film.